

© Arxiu fotogràfic del Consorci del Patrimoni de Sitges

Peces	Dues nines S ^{IE} C, de la casa Steiner
Lloc i data	París, 1880-1888
Material / Tècnica	Caps de bescuit de porcellana, amb ulls mòbils i perruca moher; cossos articulats de paper maixé. Exemplars abillats amb vestits de seda, mitjons de punt i sabates de pell
Mides	35 x 16 x 14 cm (núm. inv. 379) // 50 x 22 x 16 cm (núm. inv. 700)
Col·lecció	Museu Romàntic Can Llopis, Sitges. Col·lecció de nines de Lola Anglada i altres donacions, núm. inv. 379 i 700
Descripció i context històric	

L'any 1960, Lola Anglada i Sarriera (Barcelona, 1892 – Tiana, 1984) va fer donació a la Diputació Provincial de Barcelona d'una col·lecció de 348 nines i 42 joguines diverses que, més endavant, es va instal·lar a la segona planta del Museu Romàntic Can Llopis de Sitges. Amb el pas dels anys, la col·lecció del museu es va ampliar amb un nombre considerable de donacions, entre les quals cal destacar un segon llegat de Lola Anglada, que va ingressar a la institució poc després del traspàs de l'artista.

La primera nina objecte d'aquesta Peça del mes (núm. inv. 379) és fruit d'una donació de Pilar de Lama i Salvat (Barcelona, 1906–1992), mentre que la segona (núm. inv. 700) forma part de l'últim llegat de Lola Anglada. Ambdues nines són dos exemplars del model S^{IE}C de la casa Steiner, la talla de les quals correspon, respectivament, a la 2/0 (31 cm) i a la 2 (46 cm). El model S^{IE}C fou fabricat per aquesta reputada firma francesa entre 1880 i 1888. A més, tots dos exemples presenten un mecanisme d'ulls dorments, patentat per Jules-Nicolas Steiner (Dijon,

1832 – París, 1902) el 1881, que s'activa per mitjà d'una palanca instal·lada a la part posterior del crani.

Aquestes nines no són les úniques d'Steiner que trobem a la col·lecció del Museu Romàntic Can Llopis. D'una banda, hi ha un tercer exemple, desvestit, del model S^{IE}C, que correspon a la talla 4 (56 cm) i que també prové de l'últim llegat de Lola Anglada. De l'altra, cal destacar un exemplar complet del model F^{RE}A, fabricat entre 1890 i 1899, que fou cedit per Josep Sala (núm. inv. 364). Finalment, trobem dos caps solts (núm. inv. 246 i 283), donats per Anglada, del *Bébé parlant automatique*, un dels models més insignes de la firma. Una d'aquestes testes (núm. inv. 246) esdevé l'única peça d'entre les citades d'Steiner que ja aparegué a la *Guía del Museo Romántico Provincial* de 1968, per bé que s'hi va registrar com a anònima, de manufactura alemanya.

Realment, el nom de la casa Steiner va caure en l'oblit arran del decés del fundador, esdevint el

1902, en un hospital parisenc. Fou precisament el 1968, any de l'aparició de la *Guía* esmentada, quan la revista americana *Doll News* va publicar un seguit d'articles de Betty Lou Weicksel que conformen els primers títols de la bibliografia sobre Steiner. Actualment, Jules-Nicolas Steiner és considerat com un dels fabricants de joguines més remarcables del segle XIX europeu. Entre 1855 i 1902, la firma va patentar una suma de vint-i-dues invencions, que abracen camps tan diversos com el de la joguina mecànica, el velocipedisme, la navegació aerostàtica, el confort domèstic i, molt especialment, la fabricació de nines. El catàleg de nines de la casa Steiner supera en nombre el de qualsevol altre fabricant de l'època, amb més de deu dissenys de rostres i una suma de dotze tipus de cossos.

Al capdavant, el propi Steiner s'atribuïa la invenció del «bebè articulat», una tipologia a la qual s'adscriuen els dos exemplars que ara estudiem, i que va esdevenir, atès el seu aire infantil, la nina per excel·lència de la fi del segle XIX. No obstant això, la fortuna de Jules-Nicolas Steiner es presenta plegada d'incògnites. Mentre que altres fabricants francesos igualment remarcables, com Émile-Louis Jumeau o Léon-Casimir Bru, descendien de famílies lligades al comerç, Steiner fou un infant orfe. D'altra banda, tot sembla indicar que el 1873 Jules-Nicolas Steiner va tenir un fill il·legítim, al qual no va poder reconèixer legalment fins molts anys més tard i que, de fet, en fou l'únic descendent directe.

El 1885, Jules-Nicolas Steiner es va casar en segones núpcies amb Adélaïde-Augustine Tremblay, al cap d'un temps llarg de coneixença. Un lustre abans, havia confiat la direcció de la firma a un cosí de Tremblay, Jean-Achille Bourgoïn, el nom del qual figura estampat en vermell al crani de les dues nines objecte d'aquesta fitxa. Sota la direcció de Bourgoïn, la projecció de l'empresa es va redoblar, cosa que li valgué l'obtenció d'una medalla d'or a l'Exposició Universal de París de 1889.

Amb l'empresa confiada a Bourgoïn, que fou el primer d'una llarga llista de successors, Jules-Nicolas Steiner es va concentrar a registrar invencions, com la dels ulls dorments per mitjà d'una palanca. També va sol·licitar diverses marques comercials, entre les quals sobresurt *Le Petit Parisien*, en al·lusió al carismàtic arquetip urbà, que es resol, en les etiquetes, amb una nina que empunya una bandera. D'aquell període data també una fotografia d'Steiner amb el fill, que també es deia Jules: un *petit parisien* força més adust que els que feien delit als comerços de París i de bona part d'Europa i ultramar.

A la Catalunya de l'últim terç del segle XIX, les nines d'Steiner van gaudir d'una sensible acollida. Tot plegat es posa de manifest en el recorregut dels exemplars que en trobem a l'Estudi Oleguer Junyent, a la Fundació Rocamora, al Museu Frederic Marès, al Museu del Joguet de Catalunya i, òbviament, al Museu Romàntic Can Llopis de Sitges.

Bibliografia bàsica

CASTILLO, Alberto del. *Guía del Museo Romántico Provincial*. Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona, 1968.

GOU VERNET, Assumpta. *Les nines del Museu Romàntic*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1999.

McGONAGLE, Dorothy A. *The Dolls of Jules Nicolas Steiner*. Grantsville: The Hobby House Press, 1988.

SPADACCINI-DAY, Barbara. "Kicking and Crying Steiner", a *Collectible Dolls and Miniatures International Magazine*, 2 (hivern 1994), p. 10-19.

THEIMER, François. "The Strange and Authentic Story of Jules Nicolas Steiner, Swiss nationality, the most mysterious of French doll makers (Part I)", a *Encyclopedia Polichinelle*, vol. 6. Toucy: François Theimer, 1998, p. 664-679.

THEIMER, François. "La curieuse et authentique histoire du Suisse Jules Nicolas Steiner, le plus mystérieux des fabricants de poupées françaises (2ème partie)", a *Encyclopedia Polichinelle*, vol. 7. Toucy: François Theimer, 1999, p. 102-109.

THEIMER, François; THEIMER, Danielle. "Steiner, Jules Nicolas", a *The Encyclopedia of French Dolls*, vol. 2. Annapolis: Gold Horse Publishing, 2003, p. 582-604.

WEICKSEL, Betty Lou. "Few Speculations of Steiners", a *Doll News*, vol. 16, núm. 2 (febrer 1968), s. n.

Pere Capellà Simó, doctor en Història de l'Art i professor del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears

Sitges, setembre de 2021

Museu del Cau Ferrat
Museu de Maricel
Museu Romàntic
Palau de Maricel
Can Falç
Fundació Stämpfli

Oficines: carrer Davallada, 12,
3a planta
Edifici Miramar
08870 Sitges
Tel. 93 894 03 64
Fax 93 894 85 29
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

Ajuntament
de Sitges

Diputació
Barcelona

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura